

International Institute of Christian Ministries

CRE 101

**MAHAFANTATRA IZAY
ILAIN'NY ANKIZY**

Nangonin'i
May-Ellen Colon, Ph.D.

TANJON'NY LESONA

Ho vokatr'ity fampiofanana ity , ny mpianatra ao amin'ny kilasinao dia ho afaka :

1. hahazo ireo taona sy dingana eo amin'ny fahazazana, fivoaran'ny finoana eo amin'ny dingan'ny fiainana, ny filàn'ny ankizy manokana ary ny olana eo amin'ny fanararaotana ny ankizy.
2. hahazo aina miresaka amin'ny ankizy eo amin'ny ambaratongam-pivoarana misy azy, sy haniry hanao asa fanompoana eo amin'ny zavatra ilain'izy ireo manokana.
3. Hanome ny fomba fampianarana tsara indrindra ho an'ireo ambaratongam-pahazoana ara-panahy samihafa, ary mampiasa amin'ny fomba mahomby, tetik'ady tarihan'ny fahasoavana ho amin'ny fifehezana sy fitantanana kilasy izay mifandraika amin'ireo ambaratongan-taona samihafa sy filàna manokana.
4. Hizara am-pifaliana sy amim-pahatokiana an'I Jesosy amin'ireo ankizy eo amin'ny ambaratongam-pivoarana misy azy, sy natao nifandraika amin'ny filàn'izy ireo manokana ka hahatonga azy ireo ho tena tia Azy.

Boky nakana lahatsoratra

How to Help Your Child Really Love Jesus,(ahoana no hanampiana ny zanakao ho tena tia marina an'I Jesosy) Donna J. Habenicht, Ed.D.

How To Talk So Kids Will Listen and Listen So Kids Will Talk,(ahoana ny fomba hiresahana mba ho henoin' ny ankizy ary ny fomba hihainoana mba hitenenan'ny ankizy) Adele Faber sy Elaine Mazlish

SOSO-KEVITRA NY AMIN'IREO FEPETRA TAKIANA AMIN'NY MPIANATRA AMIN'NY FIANARANA

1. Manatrika sy mandray anjara mavitrika amin'ny fotoam-pianarana rehetra
2. Vakio ireo bokin-dahatsoratra roa ary manorata pejy iray famintinana ho an'ny boky tsirairay.
3. Mampianarà leson'ny Baiboly iray avy amin'ireo ankizy eo amin'ny ambaratongam-pivoarana roa samihafa. Ohatra: mampianatra ao amin'ny Kilasy fanombohana ao amin'ny Sekoly Sabata sy ao amin'ny kilasin'ny tanora zandriny.

DRAFITRA

I.FAMPIDIRANA

II. Taona sy ambaratongan'ny fahazazana

III. Fivoaran'ny finoana sy ny ambaratongam-piainana

IV. Ankizy manana filàna manokana

V. Miaro ny ankizy (fanararaotana ny ankizy)

I. Fampidirana

Ny ankizy ankehitriny* amin'ny ankapobeny dia tsy mitovy amin'ireo dadabe sy bebeny fony izy ireo tamin'ny taonany na koa nitovy na dia tamin'ireo raiaman-dreniny tamin'ny taonany koa aza. Ny tena marina, ny ankizy ankehitriny dia tsy mitovy na dia amin'ireo ankizy tamin'ny folo taona lasa aza. Ao amin'ilay hoe *Choices are Not Child Play*(tsy kilalaon-jaza ny safidy), dia izao no lazain'i Pat Holt “rehefa tena zohiana ny ankizy ankehitriny dia tsy tena hafa be noho ny ankizy taloha. Fa ny fiaraha-monina no tena hafa .Ny tontolo izay iainan'izy ireo dia tena samihafa be. Ary ny vokatr'izay dia ankizy tena samihafa.”

Saintsaino ny momba ny ankizy ankehitriny. Mety efa mandeha amin'ireo toerana fitaizana isan'andro izy ary mety efa nandeha tany hatramin'ny nahaterahany. Noho ny fandaharam-potoana feno be, fohazina vao mangiran-dratsy izy ary aterina haingana any amin'ny mpitaiza. Mety tsy tafaverina any an-trano izy raha tsy efa maizina. Ny ankamaroan'ny andro dia laniny miaraka amin'ireo ankizy mitovy taona aminy, mianatra amin'ny alalan'ny kilalao voarindra.

Ny ankizy ankehitriny dia mandany fotoana be kokoa eo amin'ny fitaovana elektronika. Rehefa tsy mijery televiziona na sarimihetsika izy , dia manao kilalao amin'ny solosaina , mankany amin'ny “cyber-café” na miresaka amin'ny namany amin'ny finday.

Tsy tahaka ireo ray aman-dreniny ny ankizy ankehitriny dia manana kolontsaina maro. Milalao sy miara-mianatra amin'ny ankizy hafa kolontsaina aminy izy. Manaiky ny fahasamihafan'ny kolontsaina izy tahaka ny naneken'ny taranaka teo aloha ny fahasamihafan'ny fianakaviana. Ny faneken'ny ireo ankizy avy amin'ny kolontsaina hafa anefa, mety tsy ho ela dia simbain'ny fitondran-tenan'ny fianakaviana.

Ny ankizy ankehitriny, maneran-tany, dia saika mipetraka an-drenivohitra daholo. Mety hihomehy ny tenantsika isika raha maka sary an-tsaina ny ankizy advantista hipetraka eny ambanivohitra kanefa ny 90 isan-jatontsika dia miaina ety an-tanan-dehibe. Vokany, maro amin'ny ankizy ankehitriny no mitombo saika tsy misy zava-boahary. Manam-pahalalana mikasika ny siansa ny ray aman-drenin'izy ireo sy mpampianatra azy saingy tsy mandray am-po ny zava-boahary.

*Mety misy fanitsiana ilaina atao eo amin'ny famaritana ny “ankizy ankehitriny” rehefa miresaka ny amin'ireo ankizy any amin'ny tany mandroso.

HETSIKA:

Toa ohatra mitombo eo amin’ny planeta samihafa noho ny nisy antsika taloha ny ankizy ankehitriny.

Vitao ary hiadio hevitra ity takelaka manaraka ity “Samihafa nanao ahoana izany?”:

**NANAO AHOANA IZANY FAHASAMIHAFANA IZANY?
(TAKELAKA)**

Firy amin'ireo zavatra eto amin'ny lisitra eto ambany no hafa fony hianao mbola kely? Asio X eo anilan'ny filazana tsirairay izay tsy mifandraika tamin'ny fahazazanao. Hiadio hevitra amin'ny vondrona kely ny valinteninao.

___ Mitombo any amin'ny tanàna hafa tsy miaraka amin'ny raibe sy renibe , dadatoa sy nenitoa, ary indraindray aza tsy miaraka amin'ireo ray aman-dreniny sy iray tam-po aminy ny ankizy

___ Ireo lalana manodidina dia feno faharatsiana ary tsy azo antoka hilalaovana intsony.

___ Fahalotoan'ny rano,rivotra ary ny tany dia loza mitatao amin'ny fahasalaman'ny tena manokana sy ny fahandriam-pahalemana.

___ Mahita ny zava-boahary amin'ny sarimihetsika na amin'ny boky ny ankizy fa tsy mba nanana fanandramana azo tsapain-tanàna momba ny zava-boahary na fotoana hanofinofisana mikasika azy.

___ Mahita ny zava-doza mitranga eo amin'izao tontolo izao saika araka ny fisehony ny ankizy kanefa tsy mivoaka ny trano.

___ Mahita ny fahorian'ny tena manokana sy fanaintainana aseho sehatra mihatra amin'ny olona maro ny ankizy kanefa tsy angatahina hiditra an-tsehatra.

___ Tototra zavatra mihamaro, mihalehibe sy tsaratsara kokoa hatrany ny ankizy ary terena hividy ireny amin'ny alalan'ny boky sy dokam-barotra maro samihafa.

___ Tsy miaina mivantana ny ankizy ; kolontsaina amin'ny fahitalavitra sy ny fialam-bolin'izao tontolo izao velona hatrany hatrany.

___ Ny fianakaviana tsirairay dia mahafantatra olona iray izay voakasiky ny sida ny fiainany.

___ Ny fampitandremana isan'andro mikasika ny fiakaran'ny hafanan'ny tany, ny hanifisan'ny couche d'ozone, ny fahalotoan'ny rivotra, ny fampihorohorona

ary ny herisetra dia manimba ny fahatsapan'ny ankizy fandriampahalemana sy fanantenana amin'ny ho avy.

*Inona no mety ho zavatra ambony indrindra ilain'ny ministeran'ny ankizy?
Mariho ny filazana tsirairay eto ambany izay heverinao fa voamarin'ireo tranga voalaza teo ambony.*

Ny ankizy tonga ao amin'ny programan'ny ministeran'ny ankizy ataonareo dia mila...

___ Fifandraisana manokana amin'ny olona azo tsapain-tanàna fa tsy fialamboly betsaka kokoa.

___ Tombotsoa hahita tontolo tena izy: olona tena izy, tontolo ivelany tena izy, fiaraha-monina tena izy, ary filàna tena izy.

___ Mpampianatra—olona izay tsy hoe maneho fandaharam-potoana fotsiny fa olona izay hajainy sy maneho azy ireo ny fomba fanompoana.

___ Tombotsoa hifanerasera ka hahafahan'izy ireo mahita ny tsirairay ho tena olona.

___ Mahazo sy miara-miasa amin'ny tsirairay sy eo amin'izy samy izy, ka hahafahan'izy ireo hiserasera, mamaha olana, ary miaina amim-piadanana eo anivon'ny fahasamihafana.

___ Fahafahana hamita zavatra tena izy.

___ Mila fahafahana hanao safidy tena izy ny ankizy ary misaina ho an'ny tenany.

___ Olon-dehibe azo hitoisana izay mihaino ny lazain'ny ankizy mikasika ny tahotra mahazo azy sy ny nofinofiny.

___ Mila tontolo iainana hieren-doza. Tsy hoe hieren-doza ara-batana fotsiny, fa voaaro ara-pihetseham-po koa (toerana izay hanekena azy ireo amin'ny maha-izy azy) ary ara-piaraha-monina (izay hanekena ny fahasamihafana rehetra, fantatra ary omena tombambidy).

Filàna fototry ny ankizy

Ny ankizy rehetra dia manana filàna fototra sasantsasany ary filàna manokana ihany koa mifandraika manokana amin'ny taonany sy ny ambaratongam-pivoarany.

Ireo filàna fototry ny ankizy dia ...

Ara-batana

- Sakafo
- Hafanana
- Trano

Ara-tsaina

- Hery—manao safidy sy manaraka drafitra

Ara-pihetseham-po

- Fahatsapana fa anisan'ny...
- Fanekena sy fankasitrahana
- Fanehoana fittiavana tsy misy fepetra sy fanekena
- Fahafahana ao anaty fetra voafaritra
- Toe-po—fahafahana hihomehy

Ara-panahy

- Andriamanitra mahalala ny zava-drehetra, be fitiavana sy mikarakara
- Famelana ireo fahadisoana ary fahafahana hanomboka indray
- Fahazoana antoka fa ekena miaraka amin'Andriamanitra
- Fanandramana amin'ny vavaka, valim-bavaka
- Fahafahana mitombo amin'ny fahasoavana sy ny fahalalana an'Andriamanitra

Andramo ity...

Omeo taratasy iray avy ny mpiofana ary asaivo zarainy telo izany. Eo am-pamenoana ny ampahany tsirairay, dia hiadio hevitra ny teboka tsirairay. Ao amin'ny ampahany voalohany, dia fariparito ny ilain'ny ankizy ankehitriny. Ataovy mifanaraka amin' ny anaran'ny ankizinareo ilay lisitra.

Ao amin'ny ampahany faharoa ,fariparito ny fomba hanehoan'ny fiangonana programa amin'ireo zavatra ilaina ireo. Ampiasao hanaovana drafitra amin'ny ho avy ny ampahany fahatelo. Inona amin'ny zavatra ilain'ny ankizy ankehitriny no tsapanao fa tokony hiantefan'ny fandaharam-potoana ataonao?

— Ny votoatin'ny ampahany I dia nosintonina avy amin'ny *Asa fanompoana ho an'ny ankizy*, natontan'I Ann Calkins, navoakan'ny AdventSource, Lincoln, Nebraska, USA, 1997, pp. 21-24.

II. Taona sy ireo dingan'ny fahazazana

Ataovy ireto fanoharana vitsivitsy manaraka ireto:

ILAY ZAZA SY ILAY RAY

Fanoharana voalohany. Noraisiko ny tanan'ny ankizy anankiray. Voatery handeha miaraka mandritra ny fotoana fohy izahay sy izy. Natao hitarika azy ho any amin'ilay Ray aho. Asa tena nanafotra izany, tena ratsy be ilay andraikitra. Niresaka tamin'ilay zaza momba ny Ray aho. Nofariparitako ny endrika masiakan'ilay Ray rehefa tsy mahafaly azy ilay zaza. Nandeha ambany hazo avo be izahay. Nolazaiko azy fa manana hery hanadaraboka ireny hazo be ireny ny Ray, handatsahany varatra indray mandeha. Nandeha tamin'ny masoandro mihiratra izahay. Nolazaiko azy ny fahalehibeazan'ny Ray izay nanao ny masoandro mahamay sy mandoro.

Indray maraina be dia nifanena tamin'ilay Ray izahay. Niafina tao ambadiko ilay zaza, natahotra izy; tsy hijery any amin'ilay endrika feno

fitiavana mihitsy izy. Tadidiny ny sary nofaritako taminy; tsy hametraka ny tanany eo amin'ny tanan'ny Ray mihitsy izy. Teo anelanelan'ily zaza sy ny ray aho. Nanontany tena aho. Tena tonga saina aho, tena gaga.

Fanoharana faharoa: Noraisiko teo an-tanako ny tanan'ny ankizy kely iray. Natao hitarika azy any amin'ny Ray aho. Nahatsiaro novesaran'ny zavatra marobe izay tsy maintsy ampianariko azy aho. Tsy nitsangatsangana izahay ; nandeha haingana avy amin'ny teboka iray ho amin'ny teboka iray izahay. Amin'ny fotoana iray dia mampitaha ny ravin-kazo samihafa izahay, avy eo mandinika tranom-borona. Rehefa nanontany ahy mikasika izany ilay zaza dia aviliko haingana ny saina ka asaiko misambotra lolo. Raha sendra rendremana izy dia fohaziko sao tsy hahita ny zavatra tiako ho hitany. Niresaka momba ny Ray matetika sy haingana izahay. Nolazaiko teo am-poto-tsofiny daholo ny tantara tokony ho fantany. Kanefa matetika no tapahin'ny fahatongavan'ny kintana izay tsy maintsy hianarana ny resakay; na tapahin'ny fiboiboikan'ny rano mikoriana izay tsy maintsy fantarinay ny niaviany.

Ary nony mangiran-dratsy dia nihaona tamin'ny Ray izahay. Zara raha nanopy maso tany aminy ilay zaza. Nanolotra ny tanany ny Ray saingy tsy dia a nahaliana an'ily zaza ny handray azy. Nisy teboteboka fanaviana nipoitra teny amin'ny takolany. Nidaraboka tamin'ny tany izy ary resy tory. Mbola teo anelanelan'ny Ray sy ilay zaza indray aho. Nanontany tena aho. Nampianatra zavatra tena betsaka mihitsy aho.

Fanoharana fahatelo. Noraisiko teo an-tanako ny tanan'ny ankizy iray. Feno fankasitrahana ny foko noho ilay tombotsoa mahafinaritra. Nandeha niadana izahay. Nampifanarahako tamin'ny dingana fohin'ily zaza ny dingana nataoko. Niresaka momba ny zavatra izay tsikaritr'ily zaza izahay. Indraindray iray amin'ny vorona nataon'ny Ray; mijery azy manamboatra tranoizahay, nahita ny atody napetraka tao izahay. Talanjona izahay avy eon y amin'ny fikarakarana omeny ny zanany kely. Indraindray maka amin'ny voninkazon'ny Ray izahay, ary sokafanay ny raviny ary tianay ny lokony mamiratra. Matetika izahay no miresaka ny tantaran'ny Ray. Nitantara tamin'ilay zaza aho ary izy koa mitantara izany amiko. Niresaka ireny hatrany hatrany izaho sy ilay zaza. Indraindray dia mijanona hiala sasatra izahay, miankina eo amin'ny hazo nataon'ny Ray ary avelanay hampangatsihatsiahin'ny rivotra nataony ny handrinay, sady mangina.

Avy eo nihaona tamin'ny Ray izahay vao mangiran-dratsy. Nibaliaka ny mason'ilay zaza. Nijery tamim-pitiavana, tamim-pahatokiana ary tamin-ketaheta ny endriky ny Ray izy; napetrany teo amin'ny tanan'ny Ray ny tanany. Hadino aho tamin'io fotoana io. Tena faly aho.

--Donna Habenicht, *How to Help Your Child Really Love Jesus*, Hagerstown, MD, Review & Herald, 1994, p.224.

Izao no lazain'ny fanoharana eo ambony (fanoharana 3): “Nandeha miadana izahay. Nampifanarahako tamin'ny dingany izay fohy kely nataony ny diako. Niresaka ny amin'ny zavatra izay tsikaritr'ilay zaza izahay. Indraindray iray amin'ireo vorona noforonin'ny Ray izany; nijery azy namboatra ny tranony izahay, nahita ny atodiny natao tao...”

Amin'ny fanolokoloana ny zanakareo dia araho ny fomba fiasan'ny mpanao zaridaina. Amin'ny fikasihana malefaka, amin'ny fanompoana am-pitiavana, mitadiava ny hamolavola ny toetrany araka ny lasitry ny toetran'I Kristy. (Ilay Fitiavana Mandresy, p.516).

Ny ray aman-dreny sy ny mpampianatra dia tokony hikendry izao dia ny hamboly ny fironan'ny tanora ka eo amin'ny dingana tsirairay eo amin'ny fiainana dia haneho ny fahatsarana mifandraika amin'io fe-potoana io, mitombo ara-boajanahary, tahaka ny zavamaniry ao an-jaridaina (*Child Guidance*, p.204).

Zava-dehibe tokoa ny fahazoana “ny ambaratongam-piainana tsirairay ho an'ny ankizy “ sy “izay zavatra mifanaraka amin'izany fe-potoana izany” mba hahafahantsika mitarika ny ankizy amin'ny fomba mahomby kokoa ho amin'ny fitomboana ao amin'ny Kristy izay mampifatotra azy amin'Andriamanitra sy ny fiangonany. Inona ireo toetotra sasantsasany mamaritra ny ambaratongam-pitomboana samihafa eo amin'ny fiainan'ny ankizy?

Zarao sy hiadio hevitra eo amin'ny kilasinao ny tahirin-kevitra”Mahazo ny ankizy(Understanding children)”ao amin'ny pejy roa manaraka. Omeo azy ireo koa ireo bokikely telo hafa mba hilany hevitra amin'ny manaraka—“Undrestand your Beginner child, Understand your Primary child, Understand your Junior child”.

III. Fivoaran'ny finoana sy ny ambaratongam-piainana

Ny fanambarana tsotra nataon'I Lioka, “ary Jesosy nitombo fahendrena sy tsanganana”,(Lioka 2:52)NIV, dia mamintina ny fivoaran'I Jesosy nandritra ny taona sy ny ambaratongam-pahazazana rehetra. Zava-dehibe mihoatra izany, ilay fanambarana dia manaiky mazava tsara ny fahendrena (saina) sy ny tsanganana (vatana) ho seha-pivoarana misaraka tsara. Kanefa nampian'I Lioka hoe “sady nitombo fitia tamin'Andriamanitra sy ny olona”, mandroso ny hevitra ny fitomboana ara-panahy sy ara-tsosialy na fivoaran'ny finoana.

Inona no atao hoe finoana? *Rehefa avy mamaky miaraka ireto toko sy andininy ao amin'ny baiboly ireto dia asao ireo mpiofana hanapa-kevitra ampahanginana hoa iza amin'ireto fanambarana mikasika ny finoana manaraka ireto no mifanaraka amin'ny fanandramana manokana nataon'izy ireo hatreto*

1.”Ary ny finoana dia fahazoana antoka izay zavatra antenaina ary fanekena izay tsy hitantsika” (Hebreo 11:1, NIV)

2.”Jesosy no Tompon'ny finoantsika sy Mpanefa azy” (Hebreo 12:2)

3.”Ny finoana tsy misy asa dia maty”(Jakoba 2:26) sy “tsy mahavonjy”(2:14)

4.”Ny finoana dia avy amin'ny toriteny ary ny toriteny dia avy amin'ny tenin'I Kristy.” (Romana 10:17)

5.”mitombo hatrany...”(2 Kort 10:15)

6.Finoana, rehefa voasedra “dia mahatonga faharetana.”(Jakoba 1:3)

7.Ny finoana no fitaovana “hitoeran'I Kristy ao am-ponareo”(Efes 3:17)

Ny finoana ireo rehetra voalaza eo ambony rehetra ireo ary mihoatra. Rehefa mifidy an'I Jesosy ny olona iray dia misy fatoram-pahatokiana voatefy eo amin'izy ireo. Ity fifandraisana ity dia hamafisina isan'andro amin'ny alalan'ny vavaka, fianarana Baiboly, ary safidy maro samihafa. Mitombo ny finoana ary mivelatra amin'ny fivoarana mandra-pahatonga azy afaka hisedra adi-tsaina mafy sy fisedrana.

Ny finoana dia fifandraisana velona sy mitombo miaraka amin'Andriamanitra izay mivoatra sy mitombo mandritra ny fiainan'ny olona iray.

John H. Westerhoff III, iray amin'ireo manam-pahaizana mikasika ny fivoaran'ny finoana dia nampifandray ny finoana amin'ny vatan-kazo. Vitsivitsy ny boribory eo amin'ny vatana tanora ; ahitana boribory maro ny vatana antitrantitra kokoa. Ny rantsan'ny finoana mitombo dia mitranga vokatry ny fanandraman'ny fiainana sy ny fifaneraserana amin'ny hafa sy amin'Andriamanitra. Milaza ambaratonga efatra lehibe ny amin'ny fitomboan'ny finoana Westerhoff. Tariho ho eo amin'ilay sary eo amin'ny ilay tahirin-kevitra “*Fivoaran'ny Finoana*”(Faith Development) (hita ao amin'ny ampahany manaraka eo).

1. Finoana niainana

- **Ny lakile** ny finoana hiainana eo amin'ny fahazazana voalohany dia ny fandinihana sy ny famaliana. Mandinika ny fitiavana sy ny finoana eo amin'ny fifampikasohany amin'ny olon-dehibe ny ankizy ary mamaly izay zavatra handramany. Eo amin'io ambaratonga io dia mbola tanora loatra izy ireo raha hisaina mikasika ny finoana, kanefa na izany aza, maneho finoana tsy azo hozongozonina.
- **Ny ilainy** eo amin'ity dingana ity dia manandrana fahatokiana, fitiavana ary fanekena. Mila olon-dehibe vitsivitsy azo hitokisana sy manam-pitiavana ny ankizy kely eo amin'ny fiainany. Indraindray ny biby fiompy dia manome fitiavana sy fanekena satria sahirana loatra ny olon-dehibe hanome azy.
- **Amporisihana ny finoana** eto amin'ity dingana ity amin'ny alalan'ny hafanana, famihinana, fihainoana amim-pahalianana, fanandramana tsy hita isa ny amin'ny fitiavana tsy misy fepetra.

2. Finoana ananana

- **Ny lakile** ny finoana ho an'ny ankizy kely amin'ny taona voalohany dia fahatsapana ho anisa. Ny ankizy amin'io taona io dia tena tia ny fahatsapana ny filaharan-javatra. Tena “mpamonjy” lehibe koa izy ireo. Te ho anisan'ny fiangonana lehibe noho ny ankohonany sy ireo klioba ao amin'ny fiangonana izy ireo.

- **Ny ilain'ny** ankizy eo amin'ity dingan'ny fivoaran'ny finoana ity dia:
 - Fahatsapana fahefana. Faly izy ireo mahazo ny valin'ny fanontaniana hoe “nahana”, “satria ny Baiboly “na “ny fiangonana advantista” no niteny izany.
 - Maheno ny tantaran'ny fiangonana misy azy. Ireo tantara ny asa nataon'Andriamanitra tamin'ny andron'ny Baiboly sy tamin'ny fanombohan'ny fiangonany dia mamahana ny finoana mitombo ananan'ny ankizy.
 - Manandrana fahagagana sy asa mahatalanjona , izay izay mihitsy ny fiankohofana amin'ny ampahany.
 - Hahatsapa fa irina izy ireo ao am-piangonana, eken'ireo mpampianatra sy namany, ary alahelovana rehefa tsy tonga.
- Amporisihana ny finoana amin'ny famenoana ireo zavatra ilaina eo ambony ireo amin'ny alalan'ny tantara, seho antsehatra, hairaha, ary fanandramana fanompoana noforonina ao anaty rivo-piainana mafana sy fanekena

3. Mitady finoana

- **Ny singa lakile** ny fitadiavan'ny tanora finoana dia fitsarana mitsikera. Ho an'ny fotoana alohan'ny fahatanorana, ny filazana fahefana dia tsy ampy. Tian'izy ireo ny mamakafaka ny fahalalana rehetra ho an'ny tenany.
- **Ny ilaina** eo amin'ity dingan'ny fivoaran'ny finoana ity dia:
 - Hametraka ny maha-izy azy. Mametra-panontaniana sy mamakafaka ny finoany, ny fomba fiainany, ny fisehony ivelany, ny fahefana rehetra izy ireo, sy ny zavatra rehetra ahafahany mahita ny tenany, amin'ny ezaka mba hamaritana ny maha-izy azy ireo.
 - Hahafantatra fa ny finoan'ny loha dia finoan'ny fo. Izany dia manosika ny ankizy hametraka fanontaniana fikarohana izay mihaika ny finoan'ny olon-dehibe. Tonga manakiana izay fanazavana rehetra izay tsy azo tohanana amin'ny lojika, fiheverana tsara, ary ny fikarohana ara-tsiansa izy ireo. Mila manaiky tsy

hahatsiaro tahotra ireny fanontaniana ireny ny olon-dehibe, miara-miasa amin'ny ankizy hitady ny valiny.

- Mba hahatsiaro ilaina eo amin'ny fianakaviam-ben'ny mpino.
- **Mandrisika finoana** eo amin'ny tanora amin'ny alalan'ny fianarana Baiboly matotra, fitsangatsanganana mandritra ny fotoana fohy, dia misionera sy fahafahana manao asa fanompoana.

- *Mba hamporisihana ny “fikarohana finoana”:
Angony anaty fiara iray ny vondrona tanora ary mandehana mamangy mifanesy hopitaly iray, toerana fikarakarana ankizy, toeram-pitsarana, toeram-pitsaboana sy tranom-paty. Manaova drafitra mialoha amin'izay ny famangianareo dia efa andrasana. Mangataha fitsidihana fohy eo amin'ny toerana tsirairay. Elanelano ny famangiana mba ho feno ny andro iray manontolo.*

Ampifandraiso: Vakio miaraka ny Jeremia 1:5 rehefa avy mamangy ny hopitaly; Jeremia 1:6,7 aorian'ny toerana fikarakarana ankizy; Ohabolana 14:12 sy Isaia 48:17,18 avy mamangy fitsarana; Mpitoriteny 3:1-8 ao amin'ny trano fitsaboana manokana; ary Salamo 23 eny andalàna hody. Omeo fotoana hiresahana mikasika izay hitany ny ankizy. Aza manomana zavatra holazaina na manandrana mitory aminy. Fa hanontanio azy ireo kosa ny fihetseham-pony mikasika ny dianareo.

4. Finoana azo

- **Ny lakile ho** an'ny finoana maharitra ho an'ny olon-dehibe dia: fiovam-po, fijoroana vavolombelona ary ny maha-mpianatra. Raha tena izy ny fiovam-po tamin'ny taona alohan'ny fahatanorana na fahazazana, dia hanandrana izany indray ilay olona eo amin'ny lafiny finoana izay handraisany andraikitra sy fananany.
- **Ny ilaina** eo amin'ny fahalehibeazana dia ny ho ohatra, mitady fahafahana mijoro vavolombelona amin'ny alalan'ny teny sy ny fomba fiaina, ary hanampy ny hafa hampiasa ny finoany eo amin'ny asa.

- **Manamafy ny finoana** amin'ny alalan'ny fahafahana mampianatra sy ny asa sosialy torak'izany koa ny fianarana Baiboly ataon'ny tena manokana sy ny vavaka.

-- Ny votoatin'ny fanazavana eo ambony mikasika ny dingana efatra lehiben'ny finoana nataon'ny Westerhoff dia nampifanarahana tamin'ny *Children Ministries*, natontan'I Ann Calkins, ary navoakan'ny AdventSource, Lincoln ,Nebraska, USA,1997,pp. 43-48.

Jereo manontolo ilay tor-làlana momba ny “Fivoaran'ny Finoana” miaraka amin'ny kilasinao, ahitana ireo dingam-pisainana nataon'I Jean Piaget sy ny dingana valo eo amin'ny fiainana.

Fanampiny kely:

Ao amin'ny pejy manaraka dia misy sary izay manolo ny sary mikasika ny hoe “Understanding Ourselves and How God Works in Us” nosoratan'I Dr Paul Irwin, sary hita ao amin'ilay tahirin-kevitra eo ambony. Ity sary amin'ny tahirin-kevitra ity dia manome fahitana mazava ankapobeny mikasika ny dingana valo eo amin'ny fiainana, ny asany ary ny vokatra tsara aterany:

Ireo dingam-piainana valo nosoratan'I Erickson, Fomba fanatanterahana, Asa mampivelatra, Vokatra Tsara(tahirin-kevitra)

Ny psychologue Erickson dia nilaza fa misy dingana valo eo amin'ny fiainan'ny olona iray. Nomeny anarana mifanaraka amin'ny vaindohan'asam-pivoarana isaky ny dingana ny dingana tsirairay avy. Ny tena vokatra ateraky ny fahaizana mifehy ny asa dia fahatsarana—endri-toetra miabo. Ny olona iray izay mahafehy ny dingana tsirairay amin'ny fivoarana dia mazava ho azy fa mampivoatra toetra hatrany. Noho izany ny tenin'I Lioka “amin'Andriamanitra sy ny olona “ dia mety ho milaza fivoaran-toetra . Mariho fa ny finoana—tahaka ny fahatokiana—dia fototra iorenan'ny fivoaran'ny toetra. Milaza amintsika ny psychologue fa ny fahafahana mifehy ny zavatra tsara mifanesy dia miankina amin'ny fahafehezana ireo asa nampanaovina teo aloha.

Ireo dingam-piainana	Fanatanterahana	Asa mampivelatra	Vokatra tsara
Zaza hatreo amin'ny taona voalohany	Mianatra fahatokiana raha andrasana sy omena ny filàna ara-batana sy ara-pihetseham-po.*	Mianatara mahatoky	Fanantenana
Taona faharoa	Mianatra mahavita tena satria manomboka manao zavatra irery izy ireo.	Tonga mahavita tena	Fampiasana tsara ny sitra-po
Taona fahatelo hatramin'ny fahadimy	Mahazo fahatokian-tena izy ireo satria mandray fanapahan-kevitra hamita ireo asa.	Mampivotra fanapahan-kevitra hanao zavatra (initiative)	Fahatokian-tena
Taona faha-enina hatramin'ny fahamaotina	Mamita izay takian'ny asa, mianatra mahafantatra ny ezaka sy ny vokatra aterany.	Lasa mazoto miasa	Fahaizana
Fahatanorana	Mianatra ny toeran'ny tsirairay eo amin'ny fianakaviana, sekoly, fiangonana. Mahita ny talenta sy ny fanomezam-pahasoavana ananan'ny tena.	Mamantatra ny andraikitra tanan'ny tenany	Tsy fivadiham-pitokisana
Olon-dehibe tanora	Mianatra ny tombam-bidin'ny fitiavana zaraina sy fanoloran-tena	Mianatra ny resaka firaisana ara-nofo	Fitiavana
Olon-dehibe(Taona antenantenany	Mandray anjara amin'ny asa fanompoana; mizara ny fahaizana amin'ny hafa	Mamokatra hahasoana ny tena sy ny hafa	Mikarakara
Antitra	Nandalo ireo toetra tsara, manaiiky	Mitazona ny	Fahendrena

	ny fanovana azo na tsy azo atao; manaiky ny fahafatesana.	fahamarinana	

*Ny ankizy izay mahatoky fa homena azy izay ilainy dia mino izay mpanome azy. Io finoana io, izay natao tamin'ny olona tamin'ny voalohany, dia afaka hafindra tsikelikely ho eo amin'ilay Iray izay manome ny ilain'ny olombelona rehetra.(Nampifandrindrana avy amin'ny *Children's Ministries*, natontan'I Ann Calkins, navoakan'ny AdventSource, Lincoln, Nebraska, USA,1997,pp.54,55)

Andramo ity:

Mba hanampy ireo ankizy hahafantatra manokana an'I Kristy dia andramo ny "Manontany ny sezan'Andriamanitra tsy misy mipetraka". Asio seza tsy misy olona eo anilanao ary milaza hoe, "Alaivo sary an-tsaina Hoe mipetraka eto Jesosy." Mifandimby ny ankizy tsirairay miteny hoe inona ny zavatra hanontaniany an'I Jesosy raha teo Izy. Azavao fa eo Jesosy ary maheno azy ireo. Tiany ny hanampy azy ireo ahita ny valiny amin'ny alalan'ny fianarana Baiboly,vavaka, ary olon-dehibe manam-pahalalana. Ho fantany rehefa hitany ny valiny.

IV. Ireo ankizy manana filàna manokana

Mpitaiza ara-pivavahana za-draharaha mikasika ny ankizy , Birthe Kendall dia nilaza izao manaraka izao:

"Taona vitsivitsy lasa izay dia nasaina niteny tamina vondrona ankizy mavitrika ao amin'ny ambaratonga fototra aho. Taorian'ny resaka nataoko,dia nijanona niaraka tamin'ny ankizy aho ary nahafinaritra ny fomba fikarohany, fiarahany miasa ary firotsahana an-tsehatra amin'ny fomba mavitrika amin'ny fanandramana ataony. Ankoatry ny tovovavy kely iray...

Rehefa avy nijery azy nandritra ny fotoana vitsivitsy aho dia hitako hay jamba izy.Raha mandray anjara amin'ny hetsika samihafa ny sisa rehetra ary mahazo fahafinaretana amin'ny fanomanana ireo fitaovana hita maso, izy osa mipetraka mangingina etsy amin'ny tontolo keliny.

Tsy mba namporisihana na indray aza izy handray anjara. Tsy mba nangatahana na indray mande monja aza izy mba hitsapa ireo sary azo tsapaina na hametraka azy eo amin'ny solaitra be fametrahana sary. Tsy navela na namporisihana izy na indray mandeha aza hikasika ny iray amin'ireo fitaovana hita maso hanampy azy "ahita" ny endriny sy ny habeny. Tsy nofaritana taminy na indray aza ny zava-misy eo amin'ny tabilao fasiana sary, mba hanampy azy hamorona sary an-tsaina ny fiainana sy ny fotoana ny

tantara ao amin'ny Baiboly—ahoana ny endriky ny trano, manao ahoana ny fiankanjon'ny olona,sns...

Very ny iray amin'ny retsim-pandreny, kanefa moa namporisihana sy navela hianatra amin'ny alalan'ireo retsim-pandre salama sisa tavela ve izy?Moa nampifanarahana tamin'ny ilainy sy izay ilain'ireo namany ve ny programa? Azony natao ny nandray anjara navitrika tamin'ny fianarana tahaka ireo hafa sy nankafy ny fotoana rehetra teo. Afaka ny hifaly ao amin'ny Sekoly Sabatanao ve izy?"

Tao anatin'ny folo taona lasa dia niakatra be tamin'ny fomba manaitra ny fanararaotana sy ny tsy firaharahiana ny ankizy—3,1tapitrisa ny tranga notaterina tany Etazonia nandritra ny taona 1994, isa avo roa heny ny tatitra natao tamin'ny taona 1984. Ireo izay hiasa hanompo ny ankizy dia mila mahazo tsara ny filàna manokan'ireo ankizy niharan'ny fanararaotana. Kanefa ny fanararaotana dia iray amin'ireo olana marobe hatao amin'ny ankizy ankehitriny.

Anisan'ny olana manokana izay miatraika amin'ny ankizy ny:

- Fahasembanana ara-batana
- Tsy fahitana tsara
- Tsy fahenoana tsara
- Tsy fahafahana mianatra
- Fikorontanana ara-pihetseham-po
- Fahatarana ara-tsaina
- Fanararaotana –ara-batana, ara-tsaina na ara-pananahana

Ny ankizy ankehitriny dia tsy maintsy mizaka ny fisarahana amin'ny olona ao amin'ny ankohonana amin'ny alalan'ny fahafatesana na fisarahana ara-panambadiana, ny tahotra vokatry ny loza eo amin'ny zavaboahary tahaka ny rivo-doza, ny daroka baomba, sns,... ary ny fiainana isan'andro amin'ny zava-misy miaraka amin'ny ray aman-dreny tokana ao an-trano.

Tonga mpisolovava ho an'ireo ankizy manana filàna manokana

Lazain'ny Baiboly mazava tsara fa ny kristiana dia manana adidy eo amin'ny ankizy indrindra ireo manana filàna manokana: “Sokafy ny vavanao hisolo ny moana, hahazoan'ny kamboty ny rariny” (Ohab 31:8)

Mampalahelo fa ny fahazarana hanao ankilabao ny olona sembana dia sarotra resena noho ny tsy fahampian'ny dongona fampihenana hafainganam-pandeha eo amin'ny tranontsika. Izay no antony ilan'ny ankizy sembana mpisolo vava izay hitaky ny hitandremantsika ny fihetsitsika.

Ny mpisolovava ny ankizy dia afaka mihaika ny olona hitondra ny ankizy manana olana na fahasembanana :

- Ho tahaka ny olona ao amin'ny zony
- Olona manana filàna manokana sy mitovy amin'ny filàntsika ihany koa
- Olona mila maheno ny filazantsara
- Olona izay nahafatesan'I Jesosy raha izy ireo ihany no nisy
- Vondrona anisan'ny tenan'I Kristy

Ny ankizy rehetra dia mila mpisolovava hiteny ho azy ireo any an-trano sy any am-piangonana, tahaka izany koa any amin'ny haino aman-jery sy ny governemanta. Mila mahafantatra ny momba izay ilaina, ny fihetsika ary ny atontan'isa ny mpisolovava.

Olona aloha

Rehefa miresaka mikasika olona iray izay sembana, dia ny teny hoe “olona” aloha ampiasaina voalohany. Milaza azy ireo ho “olona manana” fahasembanana manokana. Aza mampiasa ny anaran'ny fahasembanana ilazana olona iray ,tahaka ny hoe “ilay malemy”.

Ataovy mahafao-be ny asa fanompoana ataonao

Ny ankizy sembana dia tia entina tahaka ny mambra mpandray anjara feno eo anivon'ny ankizy hafa. Kanefa tsy maintsy mampifanaraka ny fampianarany hety amin'ny filàna manokana ny mpampianatra.

Jim Pierson, mpanorina sy talen'ny Christian Church Foundation for the Handicapped(fikambanam-piangonana kristiana ho an'ny olona sembana), dia mampahatsiahy antsika fa “ny fampandraisana anjara dia mihoatra ny foto-kevitra. Fomba fampianarana ankizy manana fahasembanana mikasika ny fitiavan'Andriamanitra eo amin'ny tontolon'ny fiangonana manaiy azy ireo.”

“Ny famoronana tontolo mahafinaritra eo am-piangonana dia hanampy ny ankizy rehetra na sembana na tsia”—Jim Pierson

Fahasembanana ara-batana

Ny fahasembanana ara-batana na olona eo amin'ny fihetsehana dia mety ho vokatry ny fahasimban'ny traotraokan-damosina, “sclérose en plaque”, fihenana'ny hozatra, tsy fihetsehan'ny ati-doha, arthrite, lefa-kozatra, fahanterana ary fepetra maro samihafa tsy ahafahana mihetsika. Any Etazonia, 1,4 tapitrisa ny olona mampiasa seza misy kodia. Ny sasany miankina amin'ny tehina maro samihafa mba hahafahany mihetsika raha tratran'ny paralizy , fahalemen'ny hozatra, mahantra ny fandrindrana, fahasimban'ny sela na tonon-taolana artifisialy.

Ahoana no hanampiana ny mpianatra sembana ara-batana

- Mifankazara amin'ireny fitaovana manokana ireny ny tenanao tahaka ny seza misy kodiarana na tehina.
- Ataovy azo antoka fa azo hidirana ny efitrano fianarana sy ny trano.
- Manofàna mpanampy hanohana amim-pahalemam-panahy sy amim-piraisam-po amin'ny ezaka ara-batana mihoatra ny fahafahan'ny mpianatra.

Rehefa miaraka amin'ny olona mampiasa seza misy kodiarana hianao dia:

- Miresaha mivantana amin'ilay olona fa tsy amin'ilay olona miaraka aminy.
- Raha azo atao ,dia mipetraka amin'izay mitovy haavo amin'ny mason'ilay olona hianao

- Eo am-pitarihana seza misy kodiarana midina fidinana; dia raiso ary tazony mafy ny tanany amin'izay tsy mandeha haingana loatra ilay seza.
- Ho an'ny dingana mihoatra ny iray dia sitony mankany aoriana foana ny seza rehefa miakatra na midina.
- Hianaro ny toerana misy ny fanajanonana ilay seza misy kodiarana.
- Aza hetsehina ny seza misy kodiarana na tehina raha tsy nahazo alalana avy amin'ilay olona.
- Aza miankina eo amin'ny seza misy kodiarana, hajao ny faritra manokan'ilay olona.
- Aza miseho ho sahirana amin'ny fahasembanan'ilay olona na tsy miraharaha azy
- Aza miresahana ny momban'ny hoe miraikitra amin'ny seza misy kodiarana—manome fahafahana ho an'ilay olona ny kodiarana

Fahajambana /olana amin'ny fahitana

Ny olona jamba na manana olana amin'ny fahitana dia miankina amin'ny retsim-pandre hafa hahafantarany ny tontolo manodidina azy. Ny olona jalba dia tsy manana fahitana na fahitana faran'izay kely fotsiny (tara-pahazavana).

Ny sasany mety manana fahitana kely na ampaham-pahatazanana. “Ny fahitana kely na ambany “dia milaza halavirana voafetra. Ny olona manana fahitana ambany dia afaka mahita ny zavatra akaiky azy ireo. Mampiasa miaraka ny fahitana sy ny retsim-pandre hafa izy ireo hianarany mamaky teny, na dia mety mila fahazavana manokana, soratra lehibebe, fanalehibeazana na solomaso manokana. Ny olona eo amin'ny fahitana dia mety vokatry ny fahitana manjavozavo na tsy mazava ary koa ny tsy fahitana amin'ny andaniny.

Ahoana ny hanampiana ny mpianatra manana olana eo amin'ny fahitana

- Mampiasa fanampiana hita maso mazava sy tsy takona
- Manomezà fanazavana isaky ny misy fiovan'ny hetsika atao na mila mifindra toerana
- Mifankazarà amin'ny fitaovana mifandraika amin'ny teknika tari-dàlana amin'ny fahitana
- Azavao amin'ny kilasy ny “guide dog etiquette”
- Mifandraisa amin'ny Christian Record Services ao amin'ny P.O Box 6097, Lincoln, Nebraska (402-488-0981) mikasika ny Braille

na fitaovana vaventy. Manao lasy mandritra ny fialan-tsasatra ho an'ny tanora jamba na manana olana ara-pahitana izy ireo.

Hahatsiaro ho anisan'ny kilasy kokoa ny ankizy manana olana amin'ny fahitana raha:

- Misy olona manolo-tena mipetraka eo anilany ary mamari-paritra haingana ny zavatra eo
- Mahazo ireny “bande” mivoitra ireny avy amin'ny sekoliny sy sary afaka lokoiny. Handoko eny anelanelan'ny tsipika mivoitra izy.
- Raha mitondra ilay masinina fanoratana ho an'ny jamba izy ary hanoratra zavatra ho an'ny ankizy.
- Mianatra mamaky soratra braille ny ankizy

Ny ankizy jamba na manana olana ara-pahitana

Mila...

mpampianatra dia afaka ...

1.teny miaraka amin'ny fihetsika	milaza hoe “lehibe toy trano” fa tsy hoe lehibe tahaka ity.
2. Sary	mampiasa zavatra azony tsapaina. Fariparito ny sary
3. Serasera amin'ny samy olona	mampianatra ny ankizy hilaza ny anarany alohan'ny hiteny ao am-pianarana. Manomboka ny resaka amin'ilay zaza hahalalany fa eo hianao.
4. Toro-marika am-bava sy vatana	Mandray ilay ankizy amin' ny tànany sady miteny eo am-pitarihana azy.
5. Loko	Fariparito ny zavatra tsapa mikasika ny loko-“ mena izy ity; mafana ny dikan'izany”.

Marenina/olana amin'ny fandrenesana

Ny fanombihan'ny tsy fandrenesana dia mety hiseho raha vao teraka, mandeha tsikelikely afaka volana na taona vitsivitsy nandrenesana na vokatra tampoka ateraky ny loza na voadona. Ny famantarana an'ity "Fahasembanana tsy hita maso ity dia mety :

- Miteny mafy loatra na mora loatra amin'ny fomba tsy mahazatra
- Manendrikendrika ny hafa ho mimonomonona
- Valim-panontaniana tsy araka ny tokony ho izy
- Fisitahana amin'ny fandraisana anjara amin'ny fiaraha-monina

Ahoana ny fomba hanampiana ny mpianatra manana fahasembanana amin'ny fihainoana

- **Aza mivazavaza**
- Raha mamaky ny molotra ilay ankizy dia ataovy azo antoka fa hitany mazava tsara ny maso sy ny tarehinao
- Makà mpandika teny amin'ny alalan'ny fihetsika raha ilaina

Ireo ankizy manana fahasembana ara-pihainoana mahery vaika

Dia tahaka izao...

1. Mirona hanao zavatra amin-tahotra
2. Tsy afaka maheno ny baikonao
3. Mamaky ny molotra indraindray
4. Tsy hoe tsy misaina

Azon'ny mpampianatra atao ny

Manao izay hahazoan'ilay zaza aina
Mikasika azy ireo eo amin'ny sorony na mitehaa mba hahazoana ny fifantohany. Mampiasà teny sy fihetsika Manatrika azy ireny rehefa miteny; aza takonana ny vavanao. Aza atao mihoampampana be ny fihetsiky ny molotra Tsy mitabataba na maneho fahatofohana. Aza mody

mahazo. Anontanio ilay olona hamerina ny hafatra.

5. Mora tohina

Aza manao azy ireo ho tahaka ny tsy misy. Raha manana fanontaniana mahakasika azy hianao dia anontanio izy, fa tsy ny olona miaraka aminy.

Fahasembanana amin'ny fianarana

Fahasembanana amin'ny fianarana dia teny mahafaoka ny olana samihafa mahatonga ny fianarana ho sarotra. Ny tsy fahasembanana amin'ny fianarana dia tsy tokony hafangaro amin'ny fahatarana ara-tsaina.

Ny fahasembanana amin'ny fianarana dia korontana ao amin'ny fototra iray na mahery ny fizotry ny psikolojika tafiditra ao anatin'izany ny fahazoana na fampiasana teny(tenenina na soratana). Ity fahasembanana ity dia mahakasika ny fahafahan'ilay mpianatra eo amin'ny fihainoana, fieritreretana, fitenenana, famakian-teny, fanoratana, fanononana na fanaovana fikajiana matematika.

Tafiditra ao amin'ny fambaran'ny fahasembanana amin'ny fianarana ny tsy fahavitana fitsapana, tsy fahafahana mifantoka ela loatra, fitadidiana marefo, mora mitroatra, tsy fahazakana fahasorisorenana, olana eo amin'ny fandrindrana tana sy maso ary olana eo amin'ny fihatrehana toe-javatra andavanandro. Fiheveran-tena ho ambany sy fahasaratana eo amin'ny fitondrantena no vokany matetika.

Ankizy manana fahasembanana amin'ny fianarana

Dia tahaka izao...

Azon'ny mpampianatra ny

1. Mora kivy

Manome famporisihana sy fanekena

2. Mila mamerina asa matetika

Derao izy ireo ny amin'ny zava-bitany araka ny tokony ho izy.(misy zavatra azo hanohanana ny ankizy tsirairay)

3.Fohy ny fifantohany sady marefo ny fitadidiany

Ataovy fohy sy mivantana ny toro-làlana sy ny toro-marika

4. Mila fianaran'ny tena manontolo

Tafiditra ao ireo retsim-pandre rehe
tra—fihainoana, fikasihana,
ffahitana. Mampiasà fomba
fampianarana ara-baiboly. Miaraha
amin'ny mpamaky

5. Mora sorena

Ekeo ny fahasarotan'ilay olona
amin'ny fihatrehana toe-javatra
andavanandro noho ny
mahavoafetra be azy. Manomeza
fanampiana raha ilaina. Aza terena
ho vitany daholo ny asa rehetra.

6. Miaina ao anatin'ny fiheveran-
tena ho ambany

manome tombontsoa hirotsahany an
tsehatra sy misy fizarana, manao
izay hahombiazany

Ahoana ny fomba hanampiana ny mpianatra manana fahasembanana eo amin'ny lafiny fianarana

- Asio fihatoana kely amin'ny fifantohana fa ilaina
- Aza manao fampianarana lava reny
- Ampifantohy tsy an-kiato ny fahalianan'ny mpianatra
- Ampiasao ny anarany na kasiho moramora izy ireo mba hisitonana ny fahalianany amin'ny asa atao
- Omeo valisoa ny fifantohana sy fiaraha-miasa
- Mampiasa tetik'asa fianarana mavitrika
- Aoka ho hita maso mivantana

Fikorontanana sy tsy fahampian'ny fahalianana

Fahavitriana tafahoatra, tsy fifantohana ary olana eo amin'ny firindran'ny fandraisana zavatra dia mety azo hatambatra amin'ny fahasembanana amin'ny fianarana kanefa tsy ohatra amin'ny fikorontanana. Noho ny fibahanan'ny fikorontanana sy tsy fahampian'ny fahalianana(ADD), dia ilaina ampidirina ato amin'ity ampahany ity ireto toro-hevitra manaraka ireto.

**Ny ankizy manana olana eo amin'ny
fikorontanan'ny fahalianana (ADD)**

Manana olana...

Ny mpampianatra...

1. fipetrahana milamina

Manaovà fandaharana mihetsietsika. Asio asa na fihetsika ny hira. Asaivo mandeha manerana ny trano sy mihira ny ankizy. Ataovy azo hihetsehana tsara ny toerana mba hahafahany mihetsika ao anatin'ny fetra. Asio olona manolo-tena mipetraka mivantana miaraka aminy

2. amin'ny fahazoana ny fetra

Lazao ny fetra—teneno azy hoe ha-Traiza ny ahafahany mivezivezy re-Hefa manao hetsika. Aza atao ho Toy ny tsy fankatoavana ny fihoarany ny fetra

3. Mora mitroatra

Ampiasao ny hery ao amin'ny ankizy! Asaivo mizara ny fihirana izy, angataho hanisa vola; omeo azy ny andraikitra mpiambina varavarana.

4. Ny maneho fahalianana

Apetraho eo amin'ny dabilio voalohany izay ao an-dakilasy. Omeo mialohan'ny fotoana ny asany. Derao izy rehefa maneho fahalianana. Mangataha mpanampy iray hifantoka manokana amin'ireo ankizy ireo.

Andramo ity...

Mivavaha ho amin'ny famindrampo manokana hanaovana asa fanompoana amin'ny ankizy manana olana amin'ny fahalianana. Avy eo manaovà drafitra na Sekoly Sabata tena mihetsiketsika be. Hatsangano matetika ny ankizy. Ny filalaovana zava-maneno mihetsiketsika na fitehafana sy

fandondonana amin'ny feon-kira dia hahafahana mampihetsiketsika ny programa.

Amporisiho ny olon-dehibe na ny tanora zokiny mba hanolo-tena indray isam-bolana hipetraka eo akaikin'ny ankizy manana olana amin'ny fikorontanana eo amin'ny fahalianana.

Somary kitiho kely ny sorony hamporisihana azy hijanona hipetraka rehefa manomboka mihetsiketsika izy. Na makà fitazonana ny ankizy rehetra mba hialany amin'ny fipelipelehana.

Fikorontanan'ny fihetseham-po

Izao no lazain'ny manam-pahaizana manokana mikasika ny fivoaran'ny ankizy ny Dr Kay Kuzma ao amin'ilay hoe *To Understand Your Child* :

“Zava-dehibe tokoa ny mahazo sy miara-miasa amin'ny ankizy manana fihetseham-po miiba (fahatezerana, fahasiahana, toe-po misendoatra, fialonana, sns...) ka atao izay tsy hahatsapany tena ho meloka na tsy ilaina. Ireo olana ara-pihetseham-po lalina sy maharitra dia mananosarotra ary matetika dia mitaky tsy ny faharetana sy ny fahamoram-pon'ny ray aman-dreny fotsiny fa fanampin'izay dia mitaky koa fitsaboana manokana sy toro-hevitra avy amin'ny mpitsabo ara-tsaina ho an'ny ankizy.”

Moa manana fikorontanana ara-pihetseham-po ve ny mpianatro?

Ireto fitondran-tena manaraka ireto dia afaka hanampy anao hahafantatra ny mpianatra manana olana ara-pihetseham-po. “Mariho tsara fa tsy misy manan-danja be ireo raha mandeha irery,” hoy Kuzma. “Kanefa rehefa miara-miseho izy ireo, dia mety fantatrao ny fivoaran'ny olana ara-pihetseham-po.”

Ahoana ny fomba hanampiana ny mpianatra mmikorontana ara-pihetseham-po

- **Aoka** ho be fitiavana nefa hentitra
- **Amporisiho** amin'ny fiderana ny mpianatra eny fa na dia amin'ny fahombiazana faran'izay kely indrindra aza ary omeo tombotsoa izy ireo hanehoany seha-pahalalana
- **Angataho** ny ray aman-drenin'ny mpianatra hanazava ny fomba fihetsika asetry sy ny plana fitsipi-pifehezana ampiasaina ao an-trano sy any an-tsekoly

- Aoka hanome valinteny mafonja amin'ilay ankizy
- Aza manao fampanantenana tsy ho tanterakao

Fitanisana mikasika ny fikorontanana ara-pihetseham-po

Mariho ireo fambara izay voadinikao nihoatra ny telo herinandro

- ___ Fikizitinana sy fahasorenana tafahoatra
- ___ Tsy fahavitana maka aina na mitsahatra
- ___ Malemiblemy/ fandrevena tafahoatra
- ___ Tsy fifantohana tafahoatra sy fironana amin'ny tsy fahalianana
- ___ Mitomany tsy misy dikany matetika
- ___ Tsy fahalianana amin'ny manodidina na ankizy hafa
- ___ Fahamenarana tsy mahazatra na fahanginana
- ___ Tsy fahampina fihomehezana na tsiky
- ___ Mitaintaina be loatra mikasika izay andrasana na "marina"
- ___ Fiafenana matetika na fihezahana hilefa
- ___ Herisetra miverimberina (amin'ny teny na asa tahaka ny daroka na kapoka)
- ___ Mirona manimba zavatra
- ___ Toe-po sorisorena miverimberina
- ___ Fitarainana olana ara-batana matetika tahaka ny aretim-bavony na aretin'andoha
- ___ Mipipy am-pandriana (taorian'ny fotoana efa tsy nanaovana izany)
- ___ Tahotra tsy mahazatra na hafahafa
- ___ Fiovaovan'ny fitondran-tena
- ___ Fitotongan'ny fahaizana (ho an'ny zaza any an-tsekoly)

Ataovy an-tsaina fa ny fikorontanan'ny fihetseham-po, indrindra eo amin'ny ankizy dia mandalo ary miaraka amin'ny fiovana eo amin'ny rafitra na fahazaran'ny ankohonana. Ady eo amin'ny ray aman-dreny, fisarahana, fanankianana tafahoatra ilay ankizy, manantena zavatra tsy azo tanterahana, faneren'ny fianarana, aretina na fahafatesan'ny ray aman-dreny ireo rehetra ireo dia afaka miara-miasa miteraka fihetseham-po miiba eo amin'ny ankizy.

Lisitra hiadiana amin'ny fihetseham-po miiba

- Omeo ilay ankizy ny fiheverana sy fitiavana ilainy hitomboana ho tonga olona salama sy mahatsiaro fiarovana
- Ahitsy sy heverina ny fihetseham-po ratsy raha vao miseho voalohany fa tsy avela hivoatra ho lasa toetra ratsy.

- Omeo toky ilay zaza fa samy manana teo-po miiba ny olona tsirairay
- Aseho ilay zaza ny fomba mahaso hiadiana amin'ny toe-po miiba
- Omeo tontolo “voaaro” ara-pihetseham-po ny ankizy
- Mambole rivo-piainana maivana sy falifaly

Ankizy sembana ara-tsaina

Any amin'ny kilasin'ny ankizy kely eny any amin'ny zaza minono mihitsy aza no ahitantsika ny ankizy sembana ara-tsaina ao amin'ny Sekoly Sabata. Kanefa maro amin'izy ireny no mijanona na latsaka eo amin'ny haavon'ny saina tamin'ny voalohany. Miaraka amin'ny fanampiana dia azon'izy ireo atao ny mianatra ny fahamarinana fototry ny famonjena ary miditra aradàna ho anisan'ny fiangonana amin'ny alalan'ny batisa.

Ahoana ny hanampiana ny mpianatra sembana ara-tsaina

- Zava-dehibe ny fahazarana (routine)
- Hialao ny foto-kevitra na hevitra tsy azo tsapain-tanàna
- Mampiasà ny famerimberenana ary afohezo indray na indroa ny toro-marika

Ny ankizy manana fahasembanana ara-tsaina

Mirona ...	Azon'ny mpampianatra atao ny...
1.Ho mpieritreritra hita maso	Mampiasà tohana hita maso marobe
2.Mora tohana amim-po	Milaza tantara ao amin'ny Baiboly dia lazao hoe ahoana ny fihetsehampon'ilay olona tantaraina
3.Hanana fahalianana fohy	Ataovy mavitrika ny fianarana
4.Tsy mahatadidy firy	Manaovà famerimberenana betsaka
5. Mila fanampiana amin'ny vavaka Sy vakiteny	Ampianaro vavaka iray tsotra izy. Omeo Baiboly misy sary

6. Tsy ampy fahaizana manaraka

Asio fampidirana:” andeha isika izao hitsangana hihira “na “fotoana hipetrahana mangina izao”

Mampita fitiavana

Rehefa miserasera amin’ny olona manana olana ara-tsaina

- Aza manambony tena
- Mampiasa fehezanteny tsotra
- Ataovy fohy sy mazava ny toro-marika
- Miresaha amin’ily olona na dia mety tsy afaka miresaka tsara hamaly aza izy

Andramo ity...

Rehefa mampiatra sembana ara-tsaina dia mampiasa:

- Hira misy fihetsika betsaka
- Hira haingakaingana hisarihana ny fahalianan’ny tsirairay. Ataovy haingana sy tsotra ilay hira. Hirao avy hatrany io hira io raha vao hitanao fa tsy mifantoka izy ireo
- **Fanohanana.** Derao ny ankizy eny fa na dia amin’ny ezaka faran’izay kely indrindra. Fihino eo amin’ny sorony izy na kasiho kely ny takolany.
- **Zava-maneno** tendrena rehefa mihira izy ireo.
- **Manampy amin’ny alalan’ny tetezamita.** Hira haingana na hira dia mety hanampy hamaritana ireo fizarana samihafa amin’ny fotoam-pivavahana. Manaova boky misy sary izay maneho ireo fizarana samihafa ao am-piangonana sy amin’ny mpivavaka. Avadiho ny pejy rehefa eny anelanelam-potoana ireny toy ny hoe rehefa maka fanatitra na mivavaka.
- « Ny song-ettes ». Feon-kira mitovy lenta amin’ny sary kely azo ariana entin’ny ankizy mody sy apetany eo amin’ny vata fampangatsiahana. « Ny song-ettes » dia hira haingana izay asiana tonony mifanaraka amin’ny lesona. Hiraina entina ampianarana lesona fotsiny izy ireto dia avy eo tsy ilaina intsony.
- **Sary amin’ny Baiboly.** (sary kely mahafinaritra eny amin’ny fonona baiboly). Na mameta sarina toko sy andininy atao tsianjery eo amin’ny Baiboly mahazatra.
- **Tombotsoa hanampy** eo amin’ny fivondronan’ny mpino. Afaka manao fiarahabana izy ireo (miaraka amin’ny olona hafa fa tsy izy irery), mpampiditra olona, Mpitondra Baiboly, mpampirehitra labozia, mambran’ny antoko mpihira, mpitendry zava-mameno,

mpikarakara zava-maniry, iray amin'ny ireo olona vitsivitsy mivavaka.

- **Tombotsoa tsindraindray mira-mivavaka mitokana amin'ireo hafa izay manana olana ara-tsaina.**

“Ny toetra lehibe indrindra tadiavina amin'ny mpampianatra ny olona manana fahasembanana ara-tsaina dia ny fitiavana. Ny olona tena saro-kenatra hampianatra eo amin'ny kilasin'ny olon-dehibe matetika dia tena mahavita tsara ity asa fanompoana ity.”

--Noelene Johnsson

Ankizy miatrika fisarahana

Na fisarahana amin'ny biby tena tiany, fisarahana amin'ny namana tiany indrindra, na fisarahan'ny ray aman-dreny na fahafatesan'ny bebe na dadabe manokana, ny ankizy tsirairay dia tsy maintsy miatrika fisarahana indraindray.

Donna J. Habenicht, Mpampianatra ao amin'ny Sekoly Fanabeazana ao amin'ny Oniversite Andrews, dia milaza hoe “Tsy azo hialana ny fahafatesana na dia ho an'ireo ankizy kely indrindra aza. Olana sy fanontaniana mikasika ny fahafatesana dia ampahany ara-dalàna amin'ny fitomboana. Mampiasa fotoana azo ampianarana tahaka ny fahafatesan'ny biby fiompy dia manampy ny ankizy hiomana amin'ny fahafatesana sarotsarotra kokoa ao aoriana.”

Tsy mahazo aina matetika ny olon-dehibe miresaka ireny fisarahana ireny amin'ny ankizy. Noho izany dia tavela irery eo amin'ny fieritreretany eo ny ankizy misaintsaina hoe nahoana ny biby na ny olona no maty na ahoana ny fiatrehana ny fisarahana amin'ny namana manokana rehefa avy nifindra trano. Nanolotra fomba feno fitiavana sy azo ampiarina Dr Habenicht hanampiana ny ankizy ao amin'ny kilasin'ny Sekoly Sabata hiatrika fisarahana.

Ahoana ny fomba hanampiana ireo izay miatrika fisarahana

- **Miresaha moramora amin'ilay ankizy**
- Manomeza toerana milamina sy mangina
- Aoka hzoto hihaino rehefa vonona ilay ankizy
- Hajao ny fomba fihetsik'ilay ankizy
- Asehoy an'ilay ankizy fa azonao ny zavatra tsapany
- **Ampio** ny ankizy hahazo ny fizotry ny alahelo
- **Avelao** ny ankizy handray anjara amin'ny fotoana fahastiarovana ny olona tiana anankiray

- Manomeza valinteny voasaintsaina tsara azon'ny ankizy takarina.

Ankizy avy amin'ny ankohonana manana ray aman-dreny tokana

Maherin'ny antsasaky ny ankizy mitombo any Etazonia* ankehitriny dia handany ny ampahany amin'ny fahazazany miaina ao anaty fianakaviana manana ray aman-dreny tokana.

Ny ankizy avy amin'ny fianakaviana misy ray aman-dreny tokana

Dia....

1.mihevitra fa irery izy ao amin'ity Fanandramana ity; tsy vonona ny Hizara ny fahatsapany avy hatrany Izy ireo

2. manahy ny amin'ny hoe “iza no Hikarakara ahy?” “aiza izahay no hipetraka ?”“hanana vola ampy ve isika izao?”

3.tsy maintsy miatrika fianakavia-Vaovao sy vahiny aminy ary lasa Mambran'ny fianakaviana.

4. Mila mahafantatra izay lazain'ny Baiboly mikasika ny fahoriana sy Fanantenana.

Ny mpampianatra dia afaka...

manome fahafahana ho an'ireo anki zy miaina ao amin'ny fanandramana mitovy hizara ny zavatra tsapany sy ny eritreriny; mampahafantatra azy Ireo fa “mpamonjy mora azo indrin-**Dra amin'ny fahoriana Andriama-Nitra**”(salamo 46:1)

Mihaino amim-pahalianana sy mam pahery ilay mpianatra afaka ny ho di so fanantenana izy. Azavao azy fa azony atao ny miantehatra amin'Andriamanitra

Ampio ny ankizy tsy hitongilana Hialao ny fampitahana. Hamafiso Ny famelan-keloka mba hanasitrana ny ratra

Afaka manome toky ny mpianatra fa misy fanantenana eto amin'ity tany Ity sy any an-danitra. Hanome fiononana ho an' ny ankizy tsirairay ao amin'ny fahoriana Andriamanitra; “Ray ho an'ny kamboty Ray Izy”

- raha azo atao dia ampifanaraho amin'ny toerana misy ny kilasy ampianarina ity fanambarana ity .

Ahoana ny fomba hanampiana ny mpianatra avy amin'ny ankohonana misy ray aman-dreny tokana

Indreto misy zavatra manokana azonao atao hanampiana ny mpianatrao avy amin'ny fianakaviana misy ray aman-dreny tokana.

- Mandania fotoana irery miaraka aminy
- Mifantohà tsara aminy
- Mahafantatra ny fototra hiavian'ny fianakaviany
- Manaiky ny fihetseham-pony
- Ampifampikasohy amin'ny ankizy hafa mitovy tranga aminy izy ireo
- Manaovà fanoharana araka ny tokony ho izy raha ilaina
- Aoka ho zokibe ho an'ilay fianakaviana
- Manomeza fidiram-bola ho an'ny ray aman-dreny
- Aoka ho mpanampy fa tsy mpamonjy

-- Ireo zavatra teo aloha mikasika ny fahazoana ny ankizy manana filàna manokana (Fizarana IV) dia nalaina avy amin'ny *Children's Ministries*, natontan'I Ann Calkins, navoakan'ny AdventSource, Lincoln, Nebraska, USA, 1997, pp 120-134)

Omeo ny mpianatra tsirairay ny tahirin-kevitra “Ankizy manana filàna manokana” hita ao amin'ny pejy manaraka ho fanampim-pahazavana.

V. Miaro ny ankizy (fanararaotana ny ankizy)

Ny fanararaotana ny ankizy dia lasa olana lehibe any Etazonia ankehitriny. Misy tranga maherin'ny 1,5 tapitrisa amin'ny fanararaotana ankizy voatatitra isan-taona ary ankizy dimy arivo no maty isan-taona any Amerika vokatry ny fanararaotana ataon'ny ray aman-dreniny. Karen Flowers, tale mpiara-miasa ao amin'ny departemantan'ny fiainam-pianakaviana ao amin'ny foibe maneran-tany, dia nilaza fa raha vao nanomboka fotsiny ny fanangonana ny tarehimarika tany amin'ny firenena maro dia nisy manam-pahaizana vitsivitsy no nisalasala fa tsy dia olana goavana mahafao-be izy ity.

Famaritana

Misy karazan valo ny fanaovana ambanin-javatra sy fanararaotana kanefa ny tena mafy sy mora porofoina indrindra dia ny fanararaotana ara-batana sy ara-pananahana.

Ny fanararaotana ara-batana- tafiditra ao ny fandratrana ara-batana ilay ankizy tamin'ny fomba izay tsy loza no nahatonga izany. Ohatra amin'izany ny fahatapahana maro amin'ny taolan-dava, fahavakian'ny karan-doha, fahasimban'ny sela malemy sy manga, ary ny hematom.

Ny fanararaotana ara-pananahana—zavatra rehetra mamofady avy amin'ny firaisana ara-nofo tanteraka na fanolanana.

Fanararaotana ara-batana

Inona no ilaina jerena

- Didy, marika kapoka na fivontosana
- May; dorana tamin'ny sigara na faritra may boribory vokatry ny rano mangotraka, na doro natao tamina-zavatra toy ny fera
- Fahatapahana
- Olatra miendrika hafahafa—boribory na mivoitra
- Mangana
- Marika vokatry ny kapoka
- Ny ankizy hiaran'ny fanararaotana ara-batana dia hahitana fahavoazana mifanesy

Toetoetry ny fitondran-tena

- Sarotra torimaso
- Minono tànana sy manaikitra hoho
- Tahotra
- Malemitemy sy mitarazoka
- Herisetra sy figafiana na fitokatokanana

Fanararaotana ara-pananahana

Inona no ilaina jerena

- Faharovitana na tasy any anaty ankanjo
- Manana fahaserotana eo amin'ny taovam-pananahana na tsy mahafehy ny tatavy
- Fanaintainana, mandeha rà na mivoaka rà ho an'ny ankizy vavy tsy mbola tonga fadim-bolana.
- Lasa matahotra nono, vody, faritra ambanin'ny kibo, fe, faritry ny fitaovam-pananahana na ny fivoahana

- **Fampijalian-tena hita porofo (didy, fanaintainana, doron-tsigara**

Toetoetry ny fitondran-tena

- Fihetsika mitotongana toy ny finonoana tàmàna na fipipizana am-pandriana
- Fandavana halana ankanjo amin'ny fotoana mahazatra (hiomana hatory)
- Miala fifampikasohana ara-batana
- Tsy ampy fahadiovana
- Fitondrantena tsara tafahoatra
- Fahatezerana tsy amin'antony toy ny fanapotehana kilalao
- Mitsamboatra sy taitra raha vao kasihana, toy ny rehefa ampatoriana
- Resi-tory tsy tapaka mandritry ny andro
- Fihetsika manintona
- Milalao afo
- Herisetra amin'ny ankizy kely noho izy sy biby
- Fikirizana amin'ny fahamarinam-potoana
- Marary tenda lava, mananosarotra rehefa manantelina na mandrapaka
- Fitomboana lanja be tampoka na fahaverezan-danja be tampoka

Ahoana no tokony ho fihetsika amin'ny fitantaran'ny ankizy iray ny fanararaotana natao taminy

Carol Cannon, izay talen'ny toeram-pitsaboana sy mpitsabo ao amin'ny The Bridge, foibe kristiana iray fitsaboana ny fiankinan-doha amin'ny fikorontanana, ao Bowling Green ,Kentucky, dia namariparitra ireto dingana ireto eo anatrehan'ny fitantarana izay atao hoe fanararaotana:

- Aoka ho tony raha tsy izany dia mety hanapan-kevitra ilay ankizy hanafina zavatra mba hampitoniana ny fihetseham-ponao
- Avelao hiteny tsy misy faneriterena ilay zaza
- Omeo toy ilay zaza fa ny fitantarana ilay fanararaotana dia zavatra tsara tokony atao
- Inoy ilay zaza—tsy misy fahadisoana na ny fanararaotana na ny vokany
- Lazao ilay zaza fa hiezaka hanampy ilay nampijaly hianao
- AZA miezaka ny hanamarina ny tantaran'ilay zaza na handa izany na inona na inona antony

- Aza manao fikarohana ilay olana, hatreo ilay nahavita heloka na miezaha mamaritra ny heloka
- Tantero any amin'ny Sampan-draharaha mpiaro ny ankizy ilay fanararaotana
- Mba hahasoa ilay zaza dia aza miresaka ilay izy amin'olon-kafa afa-tsy ny manam-pahefana ihany
- Raha voamarina fa tena nitranga ilay fanararaotana dia aza misalasala manenjika ilay meloka
- Aza manazava na manala tsiny ny fihetsik'ilay mpanararaotra tamin'ilay zaza
- Ampio ny ray aman-drenin'ilay zaza nararaotina ahita olona azo hitokisana hiresahana

RESOURCES

A Guide to Feeling Comfortable with Persons Who Have Disabilities.

Bethesda Lutheran

Homes and Services, Inc. Watertown, Wisconsin.

Cannon, Carol. "Why the Silence? What You Can Do." *Kid's Stuff*, Spring 1994, pp. 6-7.

Children and Families in Crisis. Children's Defense Fund Report, pp. 68-70.

Dealing with Child Abuse- Video available from AdventSource, Lincoln, Nebraska, USA.

"Dealing with Child Abuse - What to Look For." *Kid's Stuff*, undated first issue published by North American Division, pp. 10-11.

Doran, Sandra. "What to Do with Touch Kids in Sabbath School." *Kid's Stuff*. January - March, 1995, pp. 8-9.

Explaining Death & Divorce to You Kids - Video from AdventSource

Habenicht, Donna. "Helping Children Cope with Death." *Kid's Stuff*, April-June, 1996. pp. 4-5.

Kendall, Birthe. "Would She Be Happy in Your Sabbath School?"

Kuzma, Kay. *To Understand Your Child.* Parent Scene. Redlands, California, 1985.

Meier, Paul, Ratcliff, Donald E., & Rowe, Frederick L., *Child-Rearing and Personality Development*. Baker Books, 1993.

Ministering to Children from Broken Homes – Video from AdventSource, Lincoln, Nebraska, USA.

Pierson, Jim. "Including Kids with Disabilities in Your Ministry." *Kid's Stuff*, October – December, 1995, pp. 4-5.

Sexually Abused – (catalog #556310) 3-brochure set for parents, victim and church/community. AdventSource, Lincoln, Nebraska, USA.

Sprague, Gary. "Ministering to Single-Parent Kids." *Kid's Stuff*, October – December, 1966, pp. 10-11.

Fampahafantarana ho an'ny tanora sembana ara-tsaina:

Christian Record Services, P. O. Box 6097, Lincoln, Nebraska (402-488-0981). Afaka manome braille na fitaovana lehibe vita printy.

Growing Closer to God by CRC Publications.

Hands Uplifted, horonam-peo natao ho an'ny kilasy kristiana nataon'i David Morstad,

Bethesda Lutheran Homes and Services, Inc., 700 Hoffmann Drive, Watertown, Wisconsin, 53094, USA. Phone 1-800-369-INFO, extension 418.

Living God's Way by CRC Publications. Lesona kely mikasika ny vavaka sy fiderana.

The Friendship Series, Year 1: God, Our Father; Year 2: Jesus, Our Savior; Year 3: Jesus,

Our Helper – Teacher's Manual, Student Resources, Group Leader's Kit. CRC

Publications, 2850 Kalamazoo Avenue SE, Grand Rapids, MI 49502-8034. Telefaona

1-800-333-8300 ao US; 1-800-263-4252 ao Canada.

Ny votoantin'ny fizarana V eo ambony mikasika ny fanararaotana ny ankizy (miaro ny ankizy) dia nalaina avy amin'ny *Children's Ministries*, natontan'i Ann Calkins, Navoakan'ny AdventSource, Lincoln, Nebraska, USA,

1997, pp. 135-138.

Zarao ary hiadio hevitra ny “Safeguarding Children’s Ministries Volunteer Management- Best Practices”(Miaro ny fitantanana ny asa fanompoana ny ankizy an-tsitrabo) (hita ao amin’ny pejy manaraka).

Document courtesy of Adventist Risk Management, Inc.

(Ny fiangonana tany amin’ny diviziona Amerika Avaratra dia nampihatra ny fomba fiasa ao amin’ny “Safeguarding Children’s Ministries. . . .”Ny departemantan’ny Asa fanompoana atao amin’ny ankizy any amin’ny foibe dia mangataka ny mba hampiharana ireo fomba fiasa ireo koa any amin’ny diviziona rehetra maneran-tany.)

Misaotra manokana ny AdventSource ny amin’ny famelàna hampiditra sombitsombiny amin’ny *Children’s Ministries: Ideas and Techniques that Work* ato amin’ity tahirin-kevitra ity. Misaotra ihany koa ny Talen’ny Departemantan’ny Ankizy any amin’ny Diviziona Amerika Avaratra , Noelene Johnsson, tamin’ny fizarana ny tranokalan’ny departemantany sy ny fandraisany anjara amin’ity tahirinkevitra ity